

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШІНСЬКОГО»,
АНЬХОЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ
(ANHUI UNIVERSITY OF FINANCE AND ECONOMICS) (KHP);
КАЛІФОРНІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ В ЛОС-АНЖЕЛЕСІ
(UNIVERSITY OF CALIFORNIA, LOS ANGELES) (USA);
АРІЄЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ARIEL UNIVERSITY CENTER OF SAMARIA) (ISRAEL)**

**кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних
практик**

МАТЕРІАЛИ

**VIII Міжнародної наукової конференції
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО
ПІЗНАННЯ»**

(Одеса, 21-22 травня 2026 року)

Одеса -2026

УДК: 1:403:316.6 (08)

DOI: <https://doi.org/10.24195/PhilosophicalKnowledge2026>

Методологія та технологія сучасного філософського пізнання. Матеріали VIII Міжнародної конференції студентів, молодих вчених та науковців (Одеса, 21-22 травня 2026 р.) 207 с.

Рецензенти:

Стовпець Олександр Васильович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін Одеського національного морського університету.

Каменська Тетяна Григорівна, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова.

Збірник матеріалів VIII Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» вміщує матеріали, які досліджують методологію сучасного пізнання; Голодомор – геноцид - Холокост: проблема пізнання моральних складових розвитку XXI століття; трансформаційні процеси в сучасному суспільстві; сучасні підходи до вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій; філософсько-освітні парадигми сучасного суспільства; філософію штучного інтелекту. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 15 від 25 червня 2026 р.)

СЕКЦІЯ 6. ФІЛОСОФІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Гончарова Ольга, кандидат технічних наук, доцент, докторантка кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний Університет імені К.Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

СУБ'ЄКТНІСТЬ У ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ І ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: МІЖ РОЗШИРЕННЯМ МИСЛЕННЯ ТА ЙОГО ДЕЛЕГУВАННЯМ

Сучасний етап розвитку штучного інтелекту принципово змінює не лише інструментальну складову діяльності людини, а й саму структуру мислення. Штучний інтелект (ШІ) перестає бути лише засобом обробки інформації і дедалі більше входить у простір когнітивної взаємодії, формуючи новий тип відношення – со-агентність людини і технології [1].

У цьому контексті ключовим стає не питання ефективності ШІ, а питання збереження суб'єктності мислення. Тобто проблема полягає не в тому, чи здатний ШІ виконувати складні операції, а в тому, **чи залишається людина суб'єктом у процесі взаємодії з ним.**

Традиційні підходи до аналізу ШІ орієнтовані переважно на його функціональні можливості: швидкість обробки даних, точність відповідей, здатність до генерації текстів. Однак така оптика не дозволяє побачити глибинний зсув, що відбувається у структурі мислення, де частина когнітивних функцій делегується зовнішнім системам.

Постає принципове питання: **де проходить межа між розширенням мислення людини та його делегуванням штучному інтелекту?**

Розширення мислення передбачає збереження активної позиції суб'єкта, який здійснює інтерпретацію, критичну оцінку та смислову інтеграцію отриманих результатів. Делегування, натомість, означає прийняття результату без внутрішньої роботи, що веде до поступової втрати суб'єктності і формування залежності від зовнішніх когнітивних систем.

У цьому дослідженні суб'єктність розглядається як процесуальна здатність людини бути джерелом смислу, дії та відповідальності в умовах невизначеності. Важливим є її розрізнення з цілісністю: якщо цілісність характеризує стан узгодженості когнітивного, емоційного та ціннісного вимірів, то суб'єктність визначає здатність утримувати цю узгодженість у динамічних умовах.

Таким чином: *суб'єктність – це хто утримує, а цілісність – це що утримується.*

У сучасній філософії проблема суб'єктності розглядається в різних теоретичних традиціях, що дозволяє уточнити її статус у контексті взаємодії людини і штучного інтелекту.

Так, у межах метаантропологічного підходу Н. Хамітова суб'єктність постає як процес самоперевищення, пов'язаний із переходом між рівнями буття – від буденного до граничного та метаграничного [2]. У цьому контексті суб'єктність визначається як здатність виходити за межі заданого, долаючи обмеження повсякденного існування.

У феноменологічній та герменевтичній традиції, зокрема у працях В. Кебуладзе, суб'єктність інтерпретується як принципово непрозора структура, що потребує постійного критичного осмислення. У межах «філософії підозри» вона розкривається як така, що не збігається із собою та включає приховані смислові шари, які не можуть бути безпосередньо редуковані до раціонального знання [3, 4].

Обидва підходи акцентують процесуальність суб'єктності, однак у сучасних умовах цифровізації та взаємодії з ШІ постає додатковий вимір цієї проблеми – необхідність її утримання в умовах зростаючої когнітивної складності.

У цьому контексті запропонований підхід розвиває зазначені традиції, інтерпретуючи суб'єктність не лише як процес самоперевищення або критичного осмислення, а як динамічну здатність до збереження цілісності у взаємодії з зовнішніми когнітивними системами.

Це дозволяє розглядати суб'єктність як функцію людино-мірності, яка виступає параметром порядку когнітивної системи, забезпечуючи узгодженість її базових вимірів. У цьому сенсі суб'єктність набуває характеру навігаційної компетенції, що дозволяє людині діяти в умовах невизначеності та нелінійних змін.

Таким чином, у порівнянні з класичними підходами, де суб'єктність описується переважно як процес виходу за межі або як структура, що потребує деконструкції, у даному дослідженні вона розглядається як *механізм утримання цілісності в умовах взаємодії людини і штучного інтелекту*.

У межах запропонованого підходу людино-мірність **НМ** інтерпретується як параметр порядку когнітивної системи, що забезпечує узгодженість її базових вимірів:

$НМ = f(C, E, V)$, де *C* – когнітивний, *E* – емоційний, *V* – ціннісний компоненти.

Взаємодія з ШІ створює нові умови функціонування цього параметра. З одного боку, ШІ здатний підсилювати когнітивні процеси, розширюючи поле можливих рішень. З іншого – він може провокувати фрагментацію досвіду та зниження рівня внутрішньої смислової інтеграції.

Цей аспект співзвучний з концепцією «порождаючого мислення», запропованою С. Дацюком [5], де взаємодія людини і ШІ розглядається як процес формування генеративних паттернів мислення, що не просто обробляють інформацію, а змінюють самого суб'єкта мислення.

С. Дацюк підкреслює, що ШІ не задає зміст мислення, а конфігурує процес, вводячи роботу з напруженнями, розривами та невизначеністю, що створює

умови для трансформації мислення. У цьому сенсі ІІІ виступає як середовище, яке підвищує ймовірність виникнення нових когнітивних траєкторій.

Разом з тим, у цій концепції залишається відкритим питання: **чи гарантує така генеративність збереження суб'єктності?**

У запропонованому підході відповідь на це питання пов'язується з поняттям пластики людино-мірності як механізму динамічної регуляції параметра порядку.

Пластика людино-мірності описує здатність системи не лише адаптуватися до змін, а й перебудовуватися без втрати смислового ядра. Формально цей процес може бути представлений як:

$$HM_{t+1} = HM_t + \alpha A - \beta D,$$

де A – адаптивні процеси (рефлексія, смислотворення, інтеграція), D – дезінтеграційні впливи (інформаційне перевантаження, зовнішня залежність),

α, β – коефіцієнти чутливості системи.

У цьому контексті генеративні паттерни мислення можуть розглядатися як один із факторів A (адаптації), що сприяє розвитку мислення, але лише за умови збереження активної позиції суб'єкта.

Якщо ж суб'єкт втрачає здатність до смислової інтеграції, ті самі процеси можуть переходити у D (дезінтеграцію), створюючи ілюзію мислення без його реального здійснення.

Таким чином, ІІІ не є ні джерелом мислення, ні його заміною. Він виступає як елемент когнітивного середовища, що може як підсилювати, так і послаблювати суб'єктність.

У цьому сенсі взаємодія людини і ІІІ постає як режим со-агентності, де:

- ІІІ виконує функції аналізу та генерації варіантів,
- людина здійснює синтез і утримання смислу.

Отже, проблема взаємодії людини і ІІІ полягає не у протиставленні «людина чи машина», а у збереженні людини як суб'єкта в процесі цієї взаємодії.

Звідси випливає, що ключовим завданням сучасної філософії є не лише опис нових технологічних реалій, а формування таких підходів до взаємодії з ІІІ, які забезпечують не делегування, а розширення мислення при збереженні суб'єктності.

Таким чином, ІІІ виступає не лише технологічним інструментом, а фактором зміни режиму мислення, що актуалізує проблему межі між його підсиленням і делегуванням. Отже, у сучасних умовах ІІІ не змінює природу мислення, але змінює умови його здійснення. Саме тому ключовим стає не питання технологічних можливостей, а питання збереження людини як суб'єкта, здатного утримувати смисл у процесі взаємодії з нелюдськими когнітивними системами.

Список використаної літератури

1. Harari, Y. N. (2026). *WEF 2026: Yuval Noah Harari says AI is not a tool – it's an agent* [Video]. YouTube. [YouTube Video](#)

2. Хамітов Н. В. Філософія людини: від метафізики до метаантропології. Київ: КНТ, 2017. 396 с.
3. Кебуладзе В. Винайдення суб'єктивності і філософія підозри. Частина 1. Винайдення суб'єктивності, або приборкання Діоніса. *Філософська думка*. 2025. №4. С. 99–117.
4. Кебуладзе В. Винайдення суб'єктивності і філософія підозри. Частина 2. Філософія підозри, або заколот проти Аполлона. *Філософська думка*. 2026. №1. С. 80–102.
5. *Интернет-ресурс*: Дацюк С. Порождающее мышление между человеком и ИИ: генеративные паттерны и схемы мышления. Hvylya.net

Глушенко Олександр Петрович, кафедра філософських, політичних і психологічних студій Черкаського державного технологічного університету Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна

АБСОЛЮТНА КОНТИНГЕНТНІСТЬ ЦИФРОВОГО ПОРЯДКУ: КВЕНТІН МЕЯСУ ТА СУВЕРЕНІТЕТ ОНОВЛЕННЯ ЯК ПОДОЛАННЯ КАНТІАНСЬКОЇ НЕОБХІДНОСТІ

Проблема цифрового порядку виходить за межі звичної реакції права на технологічні зміни: сьогодні умови можливості нормативності дедалі частіше задають інфраструктура, код і режими оновлення. Дослідження алгоритмічного урядування показують, що цифрові системи змінюють не лише процедури ухвалення рішень, а й межі відповідальності, розподіл влади та логіку контролю; водночас платформи в режимі DSA (Digital Services Act – Акту про цифрові послуги ЄС) виступають як ключові інфраструктури комунікації й модерації контенту [3; 9]. Саме тому тема суверенітету оновлення (update authority) набуває філософської ваги: контроль над оновленням стає контролем над тим, що в цифровому середовищі постає як норма.

У кантівській перспективі порядок мислиться через умови можливості досвіду: пізнання організує даність за допомогою апріорних форм і регулятивних ідей, які задають горизонт осмисленості. Сучасне кантознавство подає ідеї розуму як джерело контекстів інтелігібельності та нормативної орієнтації для людського мислення [2; 5]. Така модель передбачає стабільність формального порядку, а отже, стає продуктивною точкою відліку для зіставлення з Меясу.

Квентін Меясу радикалізує критику кореляціонізму, відмовляючись зводити буття до кореляції мислення і мисленого. Його аргументація навколо архе-фосила (arche-fossil) підтримує думку про реальність до людського досвіду, а отже – автономію буття щодо людської кореляції [6, pp. 25–26]. Водночас концепт гіпер-хаосу фіксує радикальну контингентність реальності: самі закони здатні змінюватися без остаточної причини [1; 4; 7; 6, pp. 72–79]. Саме тут Меясу

<i>Борішштейн Є. Р., Калаєва К. С.</i>	ТЕОРІЯ І СОЦІАЛЬНА ПРАКТИКА LIBERAL ARTS: ЯКІСНА ОСВІТА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	169
<i>Врайт Г. Я., Даниленко А. В.</i>	ЕТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПЕРЕВАНТАЖЕННЯ	172
<i>Петінова О. Б., Коновальчук Е. М.</i>	ОСВІТА І ДЕМОКРАТІЯ: РОЛЬ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН	174
СЕКЦІЯ 6. ФІЛОСОФІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ		
<i>Гончарова О. Є.</i>	СУБ'ЄКТНІСТЬ У ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ І ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: МІЖ РОЗШИРЕННЯМ МИСЛЕННЯ ТА ЙОГО ДЕЛЕГУВАННЯМ	180
<i>Глушенко О. П.</i>	АБСОЛЮТНА КОНТИНГЕНТНІСТЬ ЦИФРОВОГО ПОРЯДКУ: КВЕНТІН МЕЯСУ ТА СУВЕРЕНІТЕТ ОНОВЛЕННЯ ЯК ПОДОЛАННЯ КАНТІАНСЬКОЇ НЕОБХІДНОСТІ	183
<i>Грищенкова С. А., Петінова О. Б.</i>	ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У МЕДІА: ВПЛИВ НА ДЕМОКРАТИЧНІ ПРОЦЕСИ	186
<i>Клименко Інна, Нівня Ганна</i>	ФІЛОСОФСЬКИЙ ВИМІР ЦИФРОВОГО БЕЗСМЕРТЯ	189
<i>Наумкіна С. М.</i>	ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ І СУБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	192
<i>Начев М. Ю.</i>	ФАКТОР ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	194
<i>Юшкевич Ю. С.</i>	ЦИФРОВА ЕКОЛОГІЯ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ: ЕТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ВИМІРИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЕКО-ДИЗАЙНІ	197

VIII Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців

“МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ”

(Одеса, 21-22 травня 2026 року)

Адреса редакції:

Україна, 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26, каб. 73 Тел.: (0482) 732-09-52